

FOCUS NR. 84

Hoe kunnen we schoolverzuim in het Brussels Gewest meten?

MORGANE VAN LAETHEM (BISA), ANNE DUJARDIN EN MARIE-EVE JORET (DIENST SCHOLEN EN STUDENTENLEVEN)

In deze Focus gaan we dieper in op de belangrijkste indicatoren voor schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. We onderzoeken de verschillende facetten van het fenomeen en proberen ze te meten.

Inleiding

Schoolverzuim is een multifactorieel fenomeen dat niet alleen afhangt van de kinderen of de jongeren en hun schoolloopbaan. Het neemt verschillende vormen aan en is vaak het gevolg van een langdurig proces van demotivatie voor het onderwijs.

Vaak gaat dit gepaard met een geleidelijke verslechtering van een situatie met verschillende moeilijkheden en obstakels. Juchtmans *et al.* (2017) stellen vijf belangrijke risicofactoren voor die kunnen leiden tot schoolverzuim¹:

- › individuele kenmerken (geslacht, moeilijkheden op school, migratieparcours, gezondheidsproblemen ...);
- › de familie (huiselijk geweld, huisvesting, eenoudergezin ...);
- › de school (gebrek aan sociale mix, verkeerde studiekeuze ...);
- › kinderen en jongeren van dezelfde leeftijd ("peer-effecten" zoals het omgaan met andere jongeren die zich in een situatie van schoolverzuim bevinden, conflicten met leeftijdsgenoten...);
- › de buurt (achterstandsbuurt, onveiligheid ...).

Schoolverzuim is een grote uitdaging in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest². Om die uitdaging het hoofd te bieden, worden bij de strijd tegen schoolverzuim talrijke institutionele actoren en operatoren op het terrein op gemeentelijk, gemeenschaps-, gewestelijk, federaal en Europees niveau ingezet³.

Deze problematiek is sinds 2014 een prioriteit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, herbevestigd in haar Gewestelijke Beleidsverklaring (GBV) voor de regeerperiode 2026-2029 (Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2014, 2019 a en b, 2026; perspective.brussels, 2018). Het Gewest heeft daarom extra financiële middelen uitgetrokken om de maatregelen ter bestrijding van schoolverzuim te versterken en om alle kinderen en jongeren te ondersteunen bij een schoolloopbaan die hun ontwikkeling en toekomstige integratie in de samenleving bevordert. Concreet ondersteunt en financiert het Brussels Hoofdstedelijk Gewest talrijke projecten om schoolverzuim te voorkomen via terugkerende programma's⁴.

Deze Focus geeft een overzicht van de belangrijkste beschikbare indicatoren om schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te meten. We onderzoeken de verschillende facetten van het fenomeen, die eerst worden gedefinieerd en vervolgens, voor zover mogelijk, aan de hand van indicatoren worden gemeten.

Schoolverzuim: wat is het precies?

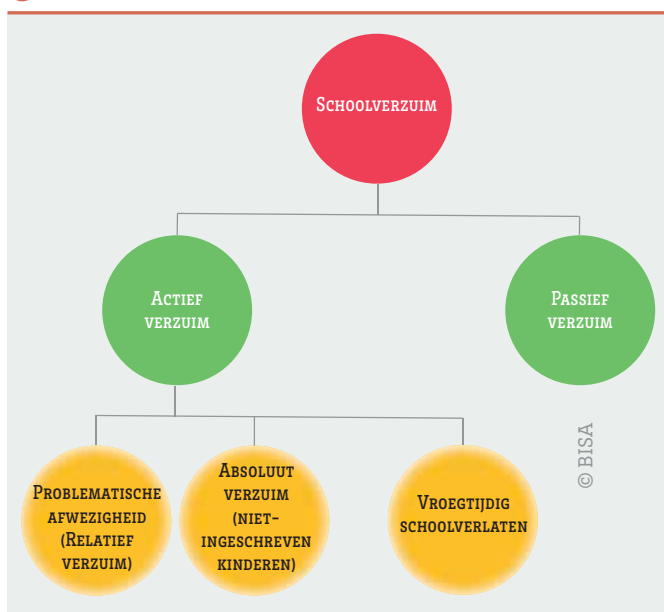
Schoolverzuim kent verschillende facetten. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen twee soorten schoolverzuim (Juchtmans *et al.*, 2017) ¹ :

- › **passief verzuim**, waarbij kinderen hun interesse in het onderwijs verliezen, maar wel naar school blijven gaan;
- › **actief verzuim**, wanneer kinderen of jongeren de lessen overslaan of vroegtijdig stoppen met school.

Actief verzuim wordt verder onderverdeeld in drie categorieën⁵:

- › **absoluut verzuim**, waarbij een leerplichtig kind niet in een school staat ingeschreven en ook niet op een andere manier aan de leerplicht voldoet (bijvoorbeeld via huisonderwijs);
- › **problematische afwezigheid** (of **relatief verzuim**), waarbij een leerplichtig kind wel in een school staat ingeschreven, maar zonder geldige reden de lessen niet bijwoont;
- › **vroegtijdig schoolverlaten**, waarbij een niet-leerplichtige jongere (18 tot 24 jaar) niet in een school staat ingeschreven en geen diploma of getuigschrift van het hoger secundair onderwijs heeft behaald.

1 DE VERSCHILLENDE FACETTEN VAN SCHOOLVERZUIM

In deze Focus nemen we de drie vormen van actief verzuim onder de loep aan de hand van de beschikbare indicatoren voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. We gaan in op de eigenlijke indicatoren voor schoolverzuim, in plaats van op de risicofactoren die ertoe kunnen leiden dat een kind of jongere, meisje of jongen, in een situatie van schoolverzuim belandt.

Hoe kunnen we absoluut verzuim meten?

Absoluut verzuim betreft leerplichtige kinderen - meisjes en jongens - die niet bij een onderwijsinstelling staan ingeschreven en ook geen andere vorm van onderwijs volgen. Deze vorm van schoolverzuim verdient bijzondere aandacht.

Momenteel zijn er geen statistieken om het aantal kinderen in absoluut verzuim in het Brussels Gewest op betrouwbare wijze te meten. Er zijn verschillende obstakels die het opstellen van dergelijke statistieken bemoeilijken, met name in het Brussels Gewest⁶, waaronder:

- › de gegevens die afzonderlijk door de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap worden verzameld;

- › het identificeren van kinderen die zijn ingeschreven bij niet-erkende privé-scholen;
- › het identificeren van kinderen die in het buitenland naar school gaan terwijl hun uitschrijving niet is doorgevoerd bij de gemeente van hun woonplaats.

Bijgevolg omvat de groep kinderen die als niet-ingeschreven worden aangemerkt zeer uiteenlopende situaties die niet allemaal onder absoluut schoolverzuim vallen (bijvoorbeeld kinderen die geen passend onderwijsaanbod vinden of kinderen die niet langer op het Belgische grondgebied wonen). Het is dus niet mogelijk om deze verschillende situaties van elkaar te onderscheiden en de kinderen in een situatie van absoluut schoolverzuim te identificeren.

Hoe kunnen we problematische afwezigheid meten?

Problematische afwezigheid betreft kinderen - meisjes en jongens - die leerplichtig zijn en op een school staan ingeschreven, maar zonder geldige reden afwezig zijn. Het wordt gemeten aan de hand van het aantal halve dagen ongegronde afwezigheid. Er worden twee drempels gebruikt om problematische afwezigheid vast te stellen: 9 halve dagen ongegronde afwezigheid (volgens de definitie van de Franse Gemeenschap) en 30 halve dagen ongegronde afwezigheid (volgens de definitie van de Vlaamse Gemeenschap).

Deze statistiek is gebaseerd op administratieve gegevens en maakt verschillende analyseniveaus mogelijk: de vergelijking van Brussel met België en andere grote stedelijke centra, de vergelijking tussen de Brusselse gemeenten en het volgen van de evolutie van het fenomeen in de tijd.

Het aantal Brusselse kinderen met problematische afwezigheid neemt sinds 2019-2020 voortdurend toe

In 2024-2025 had 14 % van de Brusselse kinderen in het basisonderwijs (3) en 26 % van de kinderen in het secundair onderwijs (4) minstens 9 halve dagen ongegronde afwezigheid, tegenover respectievelijk 6 % en 17 % op Belgisch niveau. Bovendien had in het Brussels Gewest 2 % van de kinderen in het basisonderwijs en 5 % van de leerlingen in het secundair onderwijs meer dan 30 halve dagen ongegronde afwezigheid. Voor de verdere analyse wordt elk kind met minimaal 9 halve dagen ongegronde afwezigheid beschouwd als een kind in een situatie van problematische afwezigheid.

Sinds 2019-2020 is het aantal kinderen met problematische afwezigheid, zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs, in het Brussels Gewest stevast hoger dan op nationaal niveau. Het verschil tussen het Brussels Gewest en België lijkt overigens steeds groter te worden.

In het basisonderwijs lijkt het aandeel kinderen met minstens 9 halve dagen ongegronde afwezigheid zich te stabiliseren rond 14 % in het Brussels Gewest en 6 % in België. In het secundair onderwijs zijn er steeds meer kinderen met problematische afwezigheid, zowel in het Brussels Gewest als op nationaal niveau.

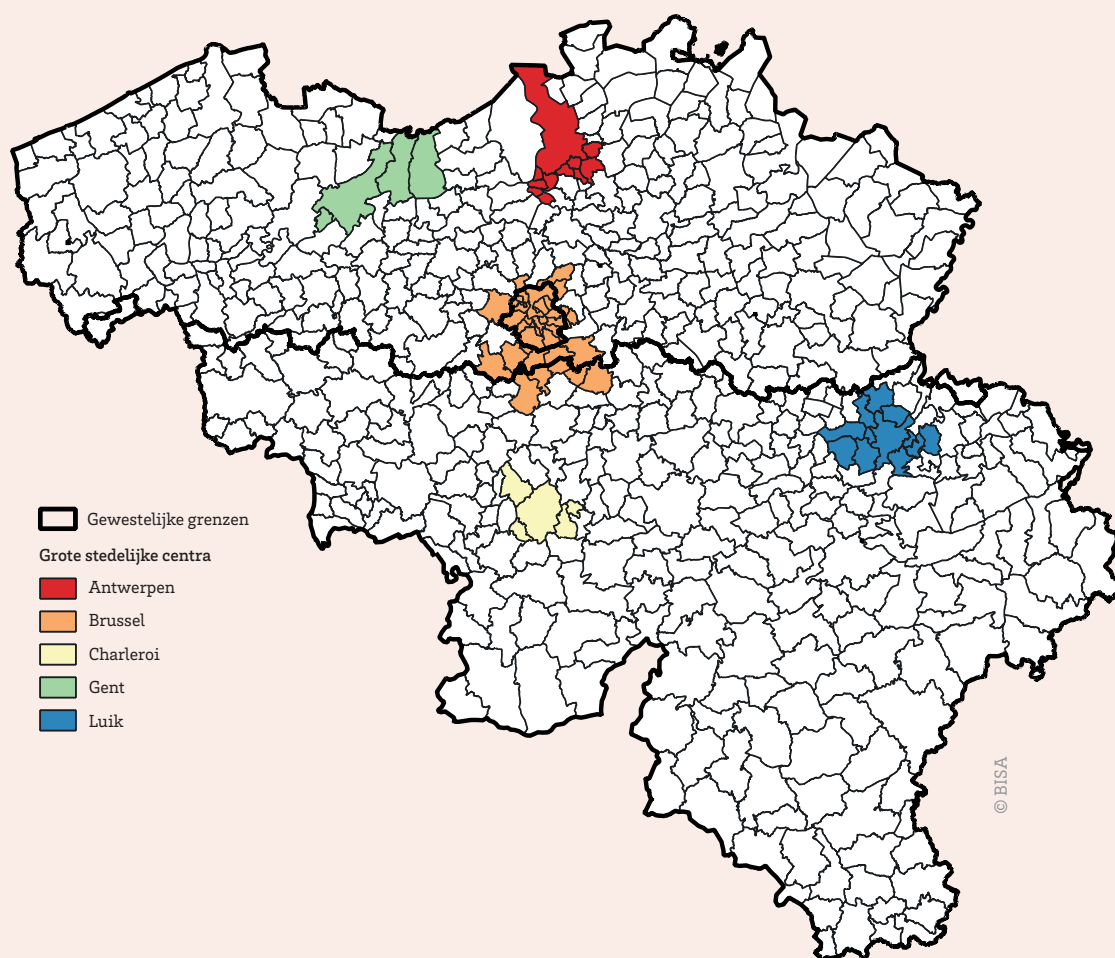
Methodologisch kader

De statistieken en indicatoren in deze Focus komen uit administratieve gegevens en enquêtegegevens. Ongeacht hun bron worden ze weergegeven naar de woonplaats van het kind of de jongere.

- De **administratieve gegevens** komen uit de databanken van de Franse en de Vlaamse Gemeenschap. Ze houden dus geen rekening met kinderen die naar Europese, internationale of privéscholen gaan, noch met kinderen die andere vormen van onderwijs volgen (zoals huisonderwijs), in tegenstelling tot de indicatoren uit enquêtes.

De administratieve gegevens zijn onderverdeeld in **verschillende geografische niveaus: het Gewest, de gemeenten en de grote stedelijke centra (GSC) (2)**. Een groot stedelijk centrum bestaat uit een groep gemeenten binnen een agglomeratie⁷. Steden overschrijden dus hun administratieve grenzen. Het begrip “groot stedelijk centrum” maakt het mogelijk om steden onderling en op vergelijkbare schaalniveaus met elkaar te vergelijken. In het geval van het groot stedelijk centrum van Brussel strekt de agglomeratie zich uit tot buiten de grenzen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zo omvat het de 19 gemeenten van het Brussels Gewest, maar ook de verschillende aangrenzende gemeenten in Vlaams-Brabant (met name Vilvoorde en Halle) en Waals-Brabant (met name Waver en Waterloo). Driekwart van de bevolking van dit groot stedelijk centrum woont echter in het Brussels Gewest. Op basis van de omvang van de grote stedelijke centra kunnen we in deze Focus vijf agglomeraties met elkaar vergelijken: namelijk die van Brussel, Antwerpen, Gent, Charleroi en Luik, waarbij we het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) binnen het stedelijk centrum van Brussel apart behandelen.

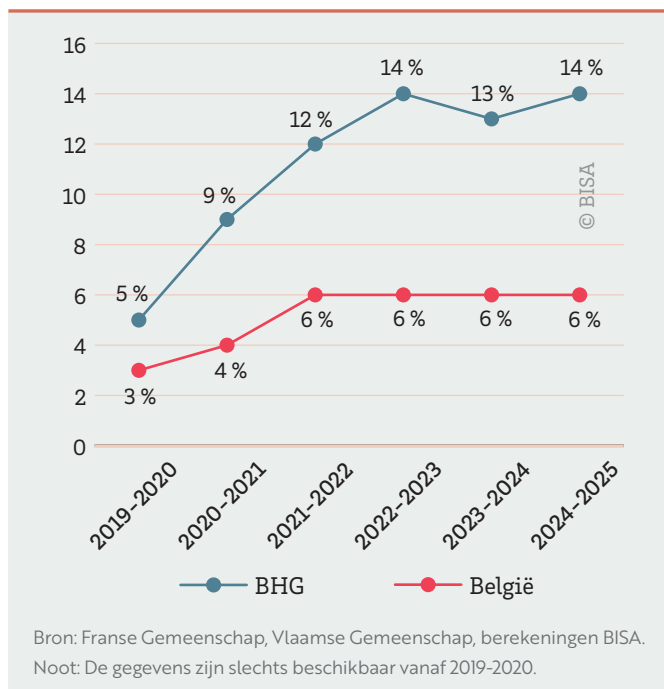
2 KAART VAN DE VIJF GROTE STEDELIJKE CENTRA (GSC) GEBRUIKT IN DEZE FOCUS

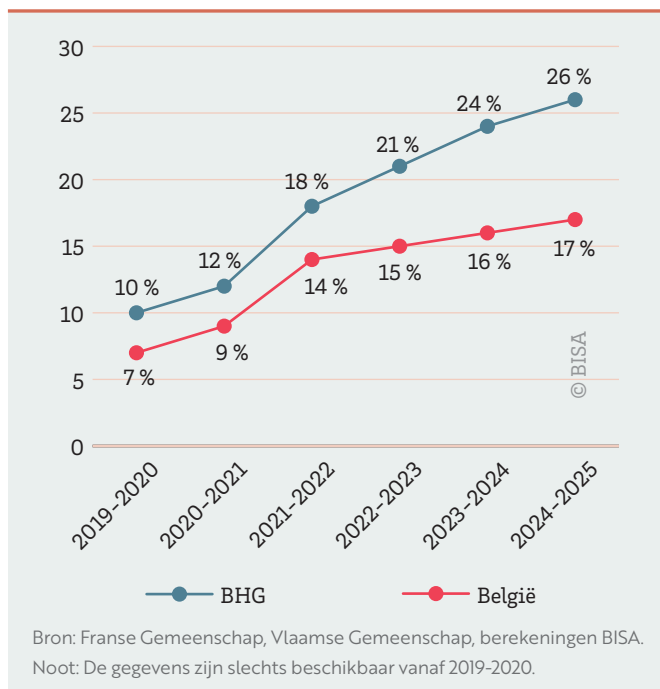
Meerdere statistieken en indicatoren uit administratieve gegevens worden in deze Focus gebruikt⁸.

- Het **aantal halve dagen ongegronde afwezigheid** (problematische afwezigheid) wordt vastgesteld op basis van gegevens uit de databanken DISCIMUS (Vlaamse Gemeenschap) en OBSI (Franse Gemeenschap). De gemeten populatie bestaat uitsluitend uit kinderen die onderworpen zijn aan de leerplicht (van 5 tot en met 17 jaar) en voltijds gewoon of buitengewoon onderwijs volgen.
- Schoolverlatende jongeren zonder getuigschrift** (vroegtijdig schoolverlaten) worden vastgesteld door de gegevens over het aantal leerlingen en de diplomadatabanken per gemeenschap afzonderlijk met elkaar te vergelijken. De gemeten populatie bestaat uitsluitend uit jongeren van 18 tot 24 jaar die in het jaar voorafgaand aan het schoolverlaten voltijds gewoon secundair onderwijs hebben gevolgd. Overstappen van de ene gemeenschap naar de andere en omschakelen naar andere onderwijsvormen (privéonderwijs, volwassenenonderwijs, enz.) worden in deze administratieve gegevens meegeteld als het verlaten van het onderwijs.
- De **gegevens uit enquêtes** zijn niet even nauwkeurig als de administratieve gegevens en de resultaten bevatten een zekere foutmarge. Lichte schommelingen in de resultaten van jaar tot jaar kunnen dus uitsluitend te wijten zijn aan de steekproef. Het is dus belangrijk om extra voorzichtig te zijn bij de interpretatie van de jaarlijkse verschillen. In deze Focus gebruiken we de indicator “aandeel vroegtijdige verlaters van onderwijs en opleiding” om vroegtijdig schoolverlaten te meten. De indicator komt uit de Enquête naar de arbeidskrachten van Statbel.

③ AANDEEL KINDEREN IN HET BASISONDERWIJS MET MINSTENS 9 HALVE DAGEN ONGEGRONDE AFWEZIGHEID, NAAR WOONPLAATS VAN HET KIND, 2019-2020 TOT 2024-2025

④ AANDEEL KINDEREN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS MET MINSTENS 9 HALVE DAGEN ONGEGRONDE AFWEZIGHEID, NAAR WOONPLAATS VAN HET KIND, 2019-2020 TOT 2024-2025

Grote verschillen in problematische afwezigheid per gemeente

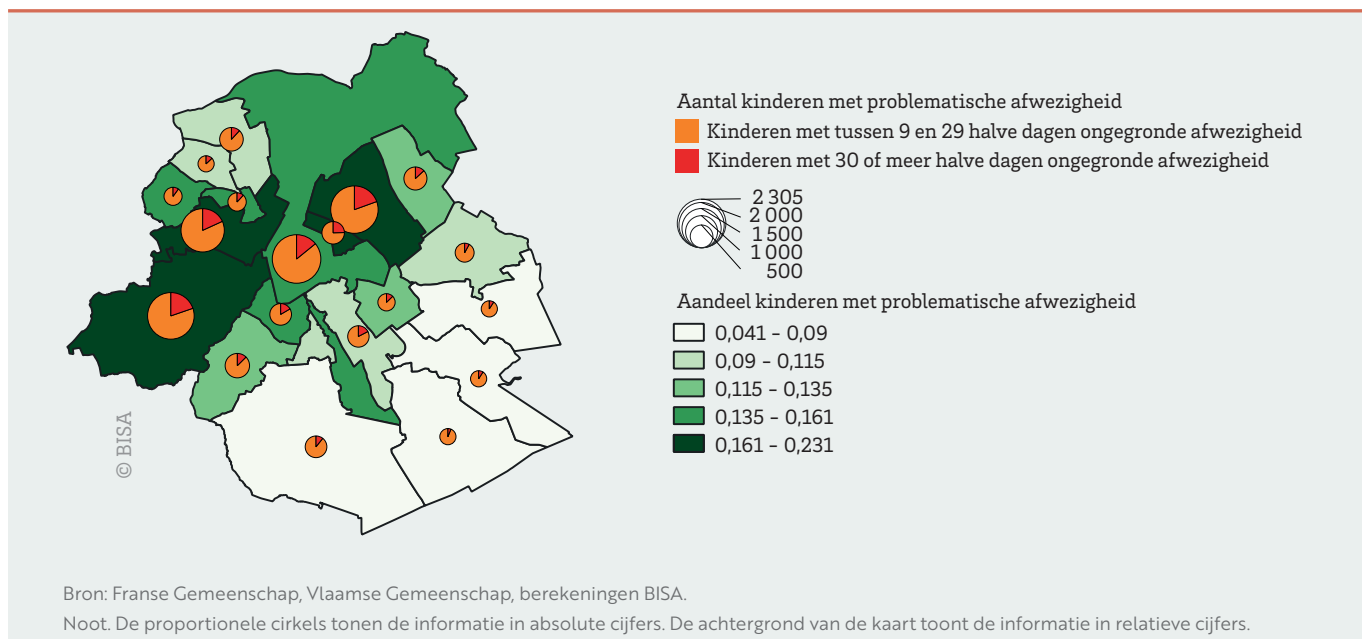
De kaarten ⑤ en ⑥ tonen de situatie rond problematische afwezigheid op het niveau van de Brusselse gemeenten voor kinderen die in die gemeenten wonen en naar het basis- of secundair onderwijs gaan.

In 2024-2025 hadden 13 896 Brusselse kinderen in het basisonderwijs en 20 516 Brusselse kinderen in het secundair onderwijs minstens 9 halve dagen ongegronde afwezigheid. De gemeenten Brussel-Stad, Schaarbeek, Anderlecht en Sint-Jans-

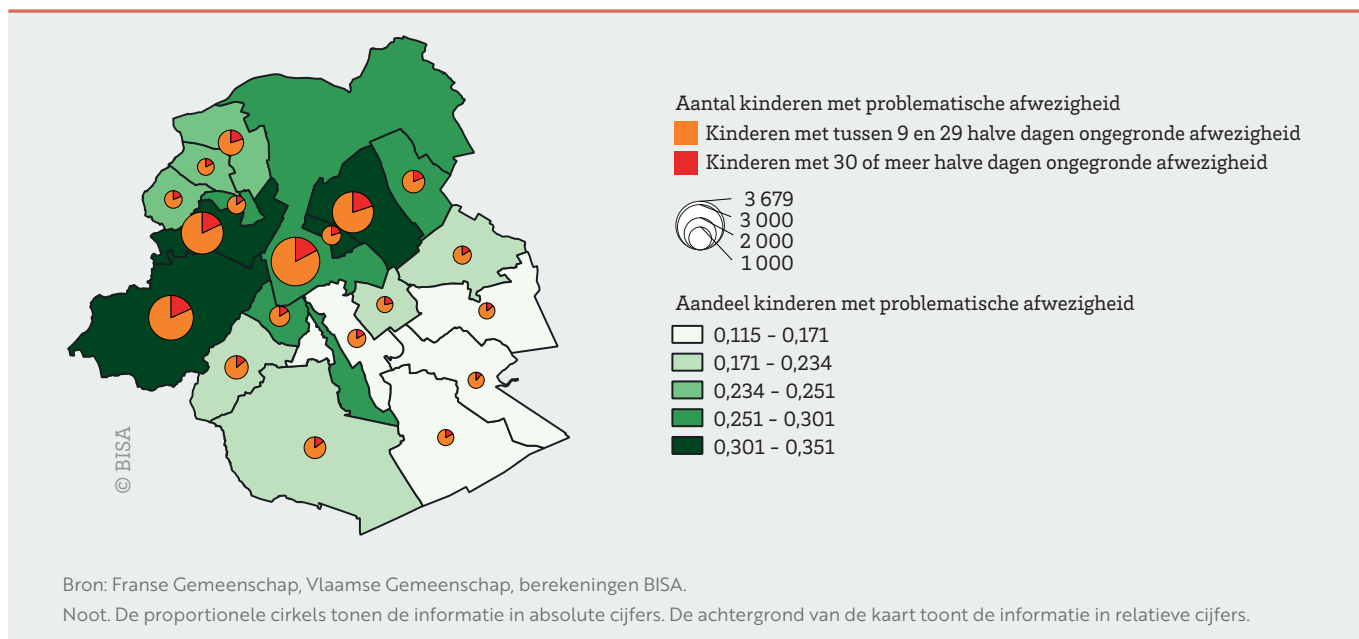
Molenbeek hebben het grootste aantal kinderen met minstens 9 halve dagen ongegronde afwezigheid.

In het basisonderwijs is de problematische afwezigheid het meest uitgesproken in de gemeenten in het noorden en het centrum van het Gewest (met uitzondering van de gemeenten Ganshoren en Jette), en ook in bepaalde gemeenten in het westen (met name Anderlecht en Sint-Gillis). De gemeenten in het zuiden en het oosten hebben hier in mindere mate mee te maken. Het verschil tussen de gemeente met het hoogste en het laagste percentage bedraagt 19 procentpunten: 23 % van de kinderen in het basisonderwijs van Sint-Joost-ten-Node was minstens 9 halve dagen ongegrond afwezig, tegenover 4 % van

⑤ VERDELING VAN HET AANTAL KINDEREN MET PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEID VOLGENS HET AANTAL HALVE DAGEN ONGEGRONDE AFWEZIGHEID EN HET AANDEEL KINDEREN MET MINSTENS 9 HALVE DAGEN ONGEGRONDE AFWEZIGHEID, NAAR WOONPLAATS VAN HET KIND, IN 2024-2025 (BASISONDERWIJS)

6 VERDELING VAN HET AANTAL KINDEREN MET PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEID VOLGENS HET AANTAL HALVE DAGEN ONGEGRONDE AFWEZIGHEID EN HET AANDEEL KINDEREN MET MINSTENS 9 HALVE DAGEN ONGEGRONDE AFWEZIGHEID, NAAR WOONPLAATS VAN HET KIND, IN 2024-2025 (SECUNDAIR ONDERWIJS)

de kinderen uit Sint-Pieters-Woluwe. Ten slotte geldt voor de kinderen met problematische afwezigheid dat, afhankelijk van de gemeente, tussen de 6 % en 25 % meer dan 30 halve dagen ongegrond afwezig is.

Ook in het secundair onderwijs komt problematische afwezigheid vooral voor in het noorden en het centrum van het Gewest, terwijl de gemeenten in het zuiden en het oosten hier minder mee te maken hebben. Het verschil tussen de gemeente met het hoogste en het laagste percentage is zeer groot: meer dan één op de drie kinderen in Sint-Joost-ten-Node (35 %) vertoont problematische afwezigheid in het secundair onderwijs, tegenover één op de tien kinderen in Sint-Pieters-Woluwe (11 %). Voor de kinderen met problematische afwezigheid geldt dat, afhankelijk van de gemeente, tussen de 11 % en 22 % meer dan 30 halve dagen ongegrond afwezig is.

Het groot stedelijk centrum van Brussel kent niet de hoogste cijfers in problematische afwezigheid

Problematische afwezigheid in het groot stedelijk centrum (GSC) van Brussel is vergelijkbaar met die in de andere grote stedelijke

centra die in deze Focus zijn onderzocht, met uitzondering van Charleroi (7). Dit fenomeen treft de agglomeratie Charleroi inderdaad harder dan de andere agglomeraties.

Binnen het groot stedelijk centrum van Brussel is de problematische afwezigheid echter hoger in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) dan in de andere gemeenten van de agglomeratie, zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs.

Hoe meten we vroegtijdig schoolverlaten?

Vroegtijdig schoolverlaten betreft jongeren, zowel jongens als meisjes, van 18 tot 24 jaar, die niet meer leerplichtig zijn en geen diploma of getuigschrift van het hoger secundair onderwijs hebben. Die jongeren hebben het onderwijssysteem dus vroegtijdig verlaten.

Het meten van vroegtijdig schoolverlaten is van essentieel belang, aangezien het verlaten van het onderwijssysteem - met of zonder eindgetuigschrift - niet dezelfde gevolgen heeft voor de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt of de toegang tot opleidingen. Via verschillende statistieken en indicatoren kunnen we dit fenomeen in kaart brengen.

7 AANDEEL KINDEREN MET MINSTENS 9 HALVE DAGEN ONGEGRONDE AFWEZIGHEID, VOLGENS HET ONDERWIJNSNIVEAU, NAAR WOONPLAATS VAN HET KIND, IN 2024-2025

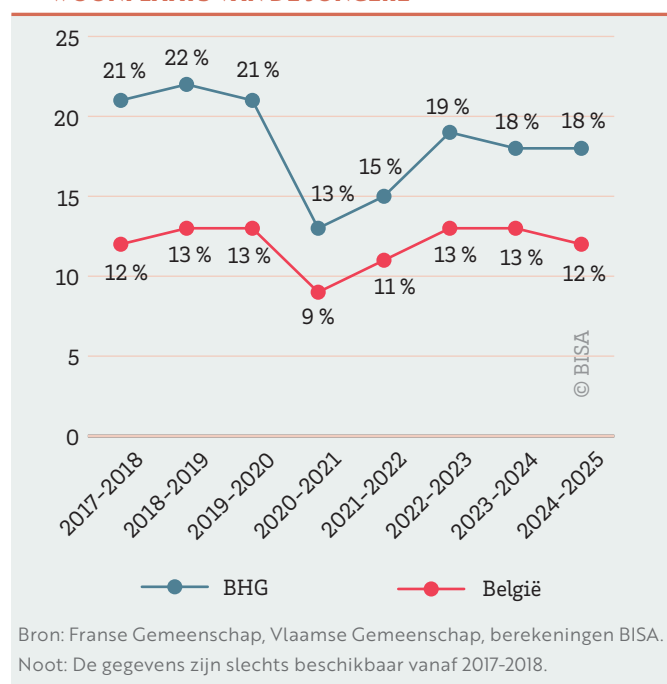
Woonplaats	Aandeel kinderen met minstens 9 halve dagen ongegronde afwezigheid (basisonderwijs)	Aandeel kinderen met minstens 9 halve dagen ongegronde afwezigheid (secundair onderwijs)
GSC Brussel	12 %	23 %
waarvan BHG	14 %	26 %
GSC Antwerpen	9 %	24 %
GSC Gent	11 %	21 %
GSC Charleroi	16 %	33 %
GSC Luik	11 %	24 %

Bron: Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap, berekeningen BISA.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft bijna een op de vijf schoolverlatende jongeren niet de vereiste kwalificatie behaald

Schoolverlatende jongeren zonder getuigschrift zijn 18- tot 24-jarigen die het voorgaande jaar (N-1) in het gewone secundair onderwijs waren ingeschreven, maar in het jaar N niet meer, zonder dat ze een vereiste kwalificatie hebben behaald. Een vereiste kwalificatie is elk diploma of getuigschrift dat de succesvolle afronding van het hoger secundair onderwijs bevestigt (zie lijst aan het einde van dit document⁹). Deze statistiek is gebaseerd op de administratieve gegevens van de Franse en de Vlaamse Gemeenschap (→ *Kader*).

8 AANDEEL JONGEREN DAT DE SCHOOL VERLAAT ZONDER GETUIGSCHRIFT, TUSSEN 2017-2018 EN 2024-2025, NAAR WOONPLAATS VAN DE JONGERE

In 2024-2025 hebben 2 143 Brusselse jongeren tussen 18 en 24 jaar het gewoon secundair onderwijs verlaten zonder kwalificatie, terwijl 9 903 Brusselse jongeren wel een kwalificatie hebben behaald. Zo heeft in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bijna een op de vijf schoolverlatende jongeren (18 %) niet de vereiste kwalificatie behaald (8). In heel België heeft in 2024-2025 ongeveer één op de tien jongeren (12 %) het onderwijs verlaten zonder getuigschrift. Dit fenomeen is in het Brussels Gewest over de gehele onderzochte periode sterker uitgesproken dan op Belgisch niveau.

De coronacrisis heeft een opvallend effect gehad: zowel in het Brussels Gewest als in België is het aandeel schoolverlatende jongeren zonder getuigschrift in 2020-2021 drastisch gedaald. Die daling is voornamelijk te wijten aan een wijziging van de regels voor de toekenning van getuigschriften tijdens de crisis. Na de crisis is de indicator in België weer op het niveau gekomen van vóór de crisis. Dat geldt niet voor het Brussels Gewest, waar de cijfers beter zijn dan vóór de crisis.

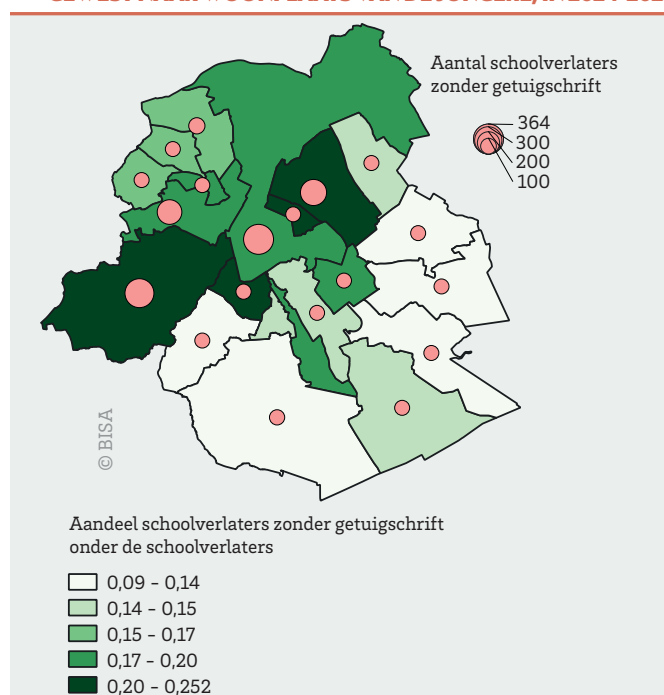
Het aantal schoolverlatende jongeren zonder getuigschrift ligt hoger in de gemeenten in het noorden en westen van het Gewest

Kaart 9 toont de verdeling van het aantal jongeren dat de school verlaat zonder de vereiste kwalificatie tussen de Brusselse gemeenten.

In absolute cijfers zijn de gemeenten met het grootste aantal jongeren dat de school verlaat zonder getuigschrift ook de gemeenten met de meeste jongeren die het secundair onderwijs verlaten, namelijk Anderlecht, Brussel-Stad, Sint-Jans-Molenbeek en Schaarbeek.

Proportioneel gezien komt vroegtijdig schoolverlaten vaker voor in de gemeenten in het noorden en westen van het Gewest dan in de gemeenten in het oosten en zuiden van het Gewest. De cijfers zijn het hoogst in Sint-Gillis, met 25 % van de jongeren die de school verlaten zonder getuigschrift. Daarna volgen Sint-Joost-ten-Node en Anderlecht (22 %), gevolgd door Schaarbeek en Brussel-Stad (20 %). Omgekeerd is het aandeel schoolverlatende jongeren zonder getuigschrift lager in Sint-Pieters-Woluwe (9 %), in Oudergem (11 %), in Vorst en in Sint-Lambrechts-Woluwe (13 %) en in Ukkel (14 %).

9 AANDEEL EN AANTAL JONGEREN DAT DE SCHOOL VERLAAT ZONDER GETUIGSCHRIFT IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST NAAR WOONPLAATS VAN DE JONGERE, IN 2024-2025

Jongeren uit Charleroi en Luik verlaten de school vaker zonder getuigschrift dan Brusselse jongeren

Op het niveau van de onderzochte grote stedelijke centra (GSC) is het aandeel schoolverlatende jongeren zonder getuigschrift in het groot stedelijk centrum van Brussel (16 %) vergelijkbaar met dat in de andere grote stedelijke centra, maar lager dan dat in de stedelijke centra van Charleroi (22 %) en Luik (19 %) (10).

Binnen het groot stedelijk centrum van Brussel is het aandeel jongeren zonder getuigschrift iets hoger in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) dan in de hele agglomeratie. Vroegtijdig schoolverlaten is er dus meer uitgesproken dan in de andere gemeenten van het stedelijk centrum van Brussel.

10 AANDEEL JONGEREN DAT DE SCHOOL VERLAAT ZONDER GETUIGSCHRIFT ONDER ALLE JONGEREN DIE DE SCHOOL VERLATEN, NAAR WOONPLAATS VAN DE JONGERE, IN 2024-2025

Woonplaats	Aandeel schoolverlatende jongeren zonder getuigschrift
GSC Brussel	16%
waarvan BHG	18%
GSC Antwerpen	16%
GSC Gent	13%
GSC Charleroi	22%
GSC Luik	19%

Bron: Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap, berekeningen BISA

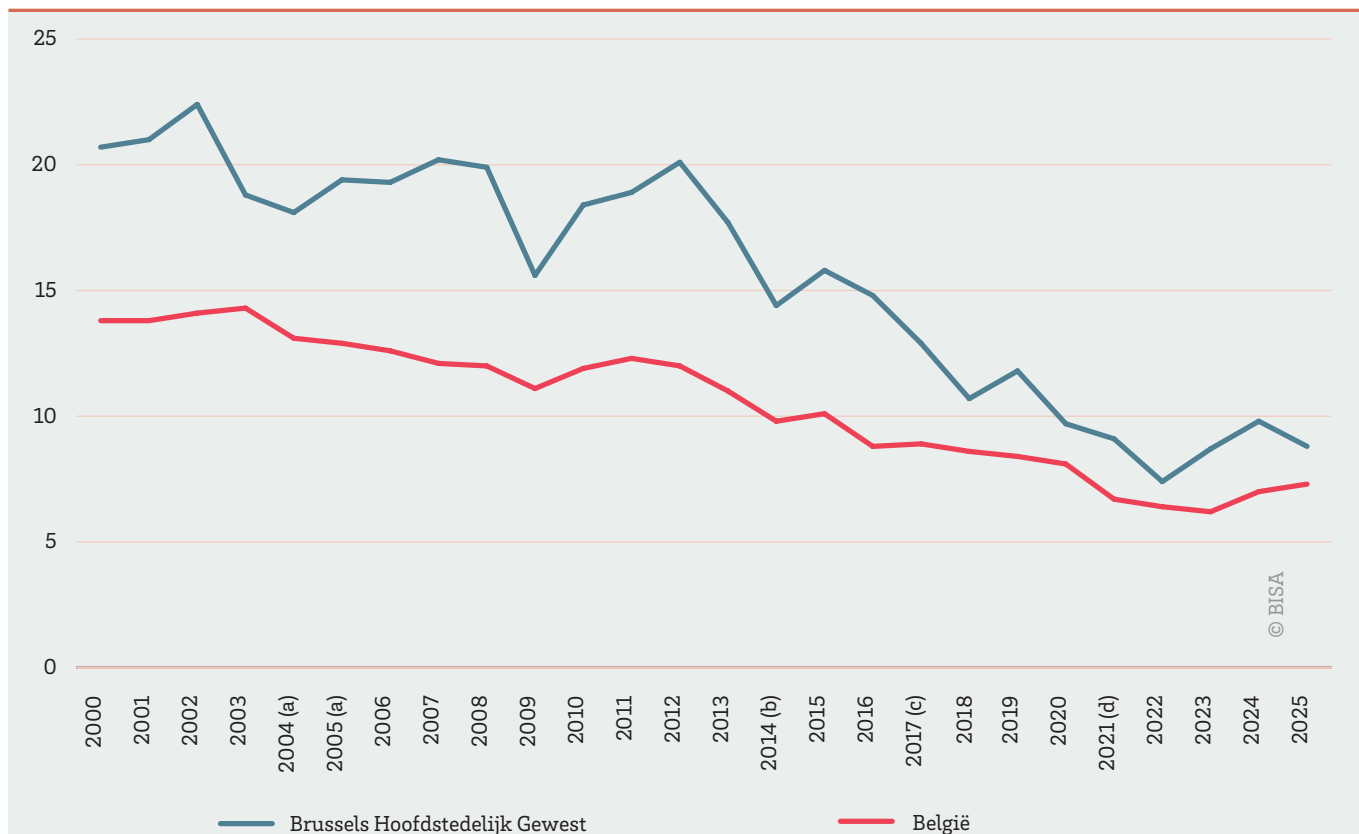
Volgens de Enquête naar de arbeidskrachten heeft 8,8 % van de Brusselse jongeren het onderwijs en opleiding vroegtijdig verlaten

De indicator “aandeel vroegtijdige verlaters van onderwijs en opleiding” komt overeen met het percentage jongeren tussen 18 en 24 jaar dat geen diploma van het hoger secundair onderwijs heeft behaald en geen onderwijs of opleiding meer volgt, in welke vorm dan ook.

Deze indicator lijkt op de vorige indicator (“jongeren die de school verlaten zonder getuigschrift”), maar er zijn enkele opvallende verschillen: deze indicator houdt rekening met alle vormen van onderwijs en opleiding, terwijl de indicator voor jongeren die de school verlaten zonder getuigschrift zich beperkt tot het onderwijs van de gemeenschappen. Bovendien is de indicator gebaseerd op enquêtegegevens (→ *Kader*) en is hij alleen beschikbaar op gewestelijk niveau.

In 2025 is het aandeel jongeren dat vroegtijdig het onderwijs en opleiding heeft verlaten 8,8 % in het Brussels Gewest en 7,3 % in België (11). Tussen 2000 en 2025 hebben Brusselse jongeren stevast vaker vroegtijdig het onderwijs verlaten dan Belgische jongeren.

11 PERCENTAGE VROEGTIJDIGE VERLATERS VAN ONDERWIJS EN OPLEIDING (18-24 JAAR) IN DE PERIODE TUSSEN 2000 EN 2025, NAAR WOONPLAATS VAN DE JONGERE

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium)

- (a) Wegens een wijziging van de variabelen over onderwijs en opleiding, zijn de resultaten niet volledig vergelijkbaar met de voorgaande jaren.
- (b) In 2014 werd de vraagstelling naar het hoogst behaalde diploma in de Enquête naar de arbeidskrachten gewijzigd, wat bepaalde breuken kan hebben veroorzaakt.
- (c) Breuk in de resultaten wegens een hervorming van de Enquête naar de arbeidskrachten.
- (d) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst.

Conclusie

Nu de Brusselse regering van schoolverzuim een van haar prioriteiten heeft gemaakt, is het van cruciaal belang om te beschikken over betrouwbare en reproduceerbare statistieken en indicatoren om dit fenomeen in al zijn verschillende vormen te meten.

In deze Focus geven we een overzicht van de meting van actief verzuim, opgedeeld in drie categorieën:

- › absoluut verzuim, waarbij een leerplichtig kind niet in een school staat ingeschreven en ook niet op een andere manier aan de leerplicht voldoet (bijvoorbeeld via huisonderwijs);
- › problematisch afwezigheid, ofwel ongegronde afwezigheid van lessen bij leerplichtige kinderen;
- › vroegtijdig schoolverlaten, ofwel het verlaten van het onderwijs tussen de 18 en 24 jaar zonder getuigschrift van het hoger secundair onderwijs.

Op het moment dat deze Focus werd geschreven, waren er geen betrouwbare en reproduceerbare statistieken beschikbaar om het aantal kinderen met absoluut verzuim (niet-ingeschreven) nauwkeurig te meten. Deze vorm van schoolverzuim blijft dan ook grotendeels onbekend.

Er bestaan daarentegen wel statistieken op basis van administratieve gegevens om problematische afwezigheid en vroegtijdig schoolverlaten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nauwkeurig te meten. De administratieve gegevens maken verschillende analyseniveaus mogelijk, zoals de vergelijking van Brussel met andere grote stedelijke centra, de vergelijking tussen Brusselse gemeenten en de evolutie van deze vormen van schoolverzuim in de tijd.

In 2024-2025 had een op de vier Brusselse kinderen in het secundair onderwijs meer dan 9 halve dagen ongegronde

afwezigheid en heeft één op de vijf Brusselse jongeren het secundair onderwijs zonder getuigschrift verlaten.

Algemeen genomen zijn problematische afwezigheid en vroegtijdig schoolverlaten in het groot stedelijk centrum van Brussel vergelijkbaar met die in de andere onderzochte grote stedelijke centra, zonder dat ze tot de hoogste behoren. Binnen het groot stedelijk centrum van Brussel is de situatie in het Brussels Gewest ongunstiger dan in de rest van de agglomeratie.

In het Brussels Gewest zijn er ook grote verschillen tussen de gemeenten. Over het algemeen hebben de gemeenten in het noorden en het westen van het Gewest meer te maken met problematische afwezigheid en vroegtijdig schoolverlaten dan de gemeenten in het zuiden en het oosten.

Ten slotte blijkt uit cijfers van de afgelopen jaren dat het probleem van vroegtijdig schoolverlaten in het Brussels Gewest zich heeft gestabiliseerd, terwijl de problematische afwezigheid er juist voortdurend toeneemt, vooral in het secundair onderwijs.

Voor vroegtijdig schoolverlaten is er ook een indicator uit de Enquête naar de arbeidskrachten van Statbel: het aandeel jongeren dat vroegtijdig het onderwijs en opleiding heeft verlaten. Zowel in het Brussels Gewest als in België is de situatie in de loop der jaren, van 2000 tot vandaag, enigszins verbeterd.

Alle indicatoren die in deze Focus aan bod komen, vullen elkaar aan om de verschillende facetten van schoolverzuim in kaart te brengen. De ontwikkeling en bestendiging van dergelijke indicatoren vormen een belangrijke uitdaging om een beter inzicht te krijgen in de omvang van het fenomeen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Bibliografie

- AGODI (2024). Jaarverslag 2024. Geraadpleegd op 3/06/2026.
- JUCHTMANS, G., MAZREKAJ, D., MEERT, C., DE RICK, K. EN DE WITTE, K. (2017). *Schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Naar een gecoördineerde en gedeelde strategie tegen schoolverzuim voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. KULeuven HIVA – perspective.brussels. Geraadpleegd op 26/06/2026.
- MINISTERIE VAN WETENSCHAPSBELEID (2019). *Wet van 23 maart 2019 tot wijziging van de wet van 29 juni 1983 betreffende de leerplicht, teneinde die in te stellen vanaf de leeftijd van vijf jaar*. Geraadpleegd op 4/05/2026.
- PERSPECTIVE.BRUSSELS (2018). *Gecoördineerde strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Geraadpleegd op 8/06/2026.
- REGERING VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST (2014). *Regeerverklaring van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering-2014-2019*. Geraadpleegd op 10/07/2026.
- REGERING VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST (2019 a). *Gemeenschappelijke algemene beleidsverklaring van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigde College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie - Regeerperiode 2019-2024*. Geraadpleegd op 15/06/2026.
- REGERING VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST (2019 b, update op 24 februari 2021 naar aanleiding van de coronacrisis). *Strategie Go4Brussels 2030. Naar een economische, maatschappelijke en milieutransitie voor Brussel*. Geraadpleegd op 15/06/2026.

WETENSCHAPPELIJKE COÖRDINATIE

Astrid Romain

LEESCOMITÉ

Catherine Dauvister, Thierry Mercken, Dorothée Tournay (DSS),
Xavier Dehaibe, Pierre-François Wilmotte (BISA)

VERANTWOORDELIJKE UITGEFFSTER

Astrid Romain – BISA

©2026 Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Alle rechten voorbehouden.

→ REGERING VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST (2026). *Gewestelijke Beleidsverklaring van de Brusselse regering*. Geraadpleegd op 4/06/2026.

Noten

1. Voor deze Focus hebben we ervoor gekozen om ons te baseren op de studie van Juchtmans et al. (2017), die onder meer deze indeling van risicofactoren voor schoolverzuim voorstelt, op basis van een overzicht van de wetenschappelijke literatuur. Deze studie werd uitgevoerd in opdracht van perspective.brussels en werd gebruikt in het kader van de ontwikkeling van de gecoördineerde strategie ter bestrijding van schoolverzuim in het Brussels Gewest (perspective.brussels, 2018).
2. De fiches "[Kerncijfers schooluitval per gemeente in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)" (opgesteld door de Dienst Scholen en Studentenleven van perspective.brussels) helpen om beter te begrijpen welke factoren de schoolloopbaan van kinderen en jongeren in Brussel beïnvloeden. Ze zijn bedoeld voor de actoren op het terrein – gemeenten, scholen en verenigingen – en ondersteunen hen bij het voorkomen van schoolverzuim. Aan de hand van een reeks indicatoren brengen ze de realiteit en de risicofactoren van schoolverzuim op lokaal niveau in beeld.
3. Meer informatie: <https://schoolinschakeling.brussels/actoren/wie-doet-wat>.
4. De belangrijkste gewestelijke subsidieprogramma's (beheerd door de Dienst Scholen en Studentenleven van perspective.brussels) zijn het "Programma Preventie Schoolverzuim (PSV)", dat bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding subsidieert; het "Gemeentelijk preventieplan tegen schoolverzuim (GPS)", dat bijvoorbeeld het informeren over onderwijsuitdagingen ondersteunt, en het "Programma voor de ondersteuning van activiteiten die erop gericht zijn kinderen en jongeren te begeleiden bij hun scholing en hen burgerzin bij te brengen (PBSB)",

dat bijvoorbeeld burgerzinsprojecten financiert. Meer informatie: <https://schoolinschakeling.brussels/gewestelijke-projecten/oproepen-tot-projecten>.

5. Meer informatie: <https://schoolinschakeling.brussels/abc-welzijn-op-school/waarover-gaat-het>
6. Sinds 2008 wordt het absoluut verzuim in het Brussels Gewest bijgehouden door een gemeenschappelijke cel van de Franse en de Vlaamse Gemeenschap. Deze cel houdt zich voornamelijk bezig met het toezicht op de leerplicht. Voor elk kind op schoolgaande leeftijd volgens het rijksregister gaat de cel na of:
 - het kind is ingeschreven in een erkende onderwijsinstelling (onderwijs van de gemeenschappen, maar ook erkende Europese of internationale scholen);
 - het kind huisonderwijs volgt (met inbegrip van onderwijs aan een niet-erkende privéschool);
 - het kind vrijgesteld is van de leerplicht (bijvoorbeeld omdat het een diploma van het hoger secundair onderwijs heeft behaald);
 - het kind niet meer in het Brussels Gewest woont;
 - het kind niet aan de leerplicht voldoet (wanneer de andere mogelijkheden zijn uitgesloten).

Voor niet-ingeschreven kinderen kunnen deze situaties verschillende oorzaken hebben: schoolverzuim, gezondheidsproblemen, een onderwijsaanbod dat niet aansluit bij de behoeften van het kind, of een gebrek aan informatie over de werkelijke situatie van het kind.

Meer informatie: AGODI, *Jaarverslag 2024*, p. 48-49. Geraadpleegd op 3/06/2026.

7. Een grootstedelijk centrum is een operationele agglomeratie/stedelijke eenheid met meer dan 20 000 jobs. Dit begrip wordt uitvoerig toegelicht in [Cahier van het BISA nr. 17](#), dat hieraan is gewijd.
8. Voor meer methodologische informatie over de statistieken en indicatoren, zie de [methodologie van het thema Onderwijs van het BISA](#).
9. Voor het Nederlandstalig onderwijs: > Een diploma van het secundair onderwijs > Een studiegetuigschrift van het beroepsonderwijs > Een getuigschrift na afronding van het alternerend onderwijs > Een getuigschrift na afronding van het modulair onderwijs
Voor het Franstalig onderwijs: > CESS (certificaat van hoger secundair onderwijs), > CQ (kwalificatiegetuigschrift), > CE (studiegetuigschrift) > AC (bekwaamheidsattest).